

وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً ﴿القرآن﴾

دَعْلَم تَجْوِيد په موضوع يو منفرد كتاب

گلدسته د تجويد

﴿دَعْلَم تَجْوِيد ٲول اهم مسائل په شعرونو كښې﴾

تصنيف

احمد علي مرداني

فاضل جامعة العلوم الاسلاميه علامه بنورتي تاون كراچي

Ketabton.com

خوروڻڪه

اسلامي ادبي ٲولنه

يونيورسٲي روڊ مردان 0312-9818511

گلدسته د تجويد
منظوم

تصنيف

احمد علي مرداني

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
دَعْلَم تَجْوِیْد پِه مَوْضُوعِیُو مَنْفَرْدِ كِتَابِ

گلدستہ دتجوید

﴿ دَعْلَم تَجْوِیْد تَوَلْ اِهْم مَسْأَلِ پِه شَعْرُو نُو كَسْبِ ﴾

لیکونکے

احمد علی مردانی

فاضل جامعه العلوم الاسلامیه علامه بنوری ٹولن کراچی

خوروونکے

اسلامی ادبی ٹولنہ مردان

تقریظ

استاد العلماء والشعراء حضرت مولانا

محمد ابراهيم فاني رحمة الله تعالى عليه

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله وحده والسلام على من لا نبي بعده! اما بعد په
قران كريم كئسي د الله تعالى جل شانہ ارشاد دے: وَرَتَّلِ
الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً. قران كريم د الله تعالى رالير لے اخير مے كتاب
دے چي په خوړنبي ﷺ حضرت محمد ﷺ نازل كړي
دے. ددي عظيم الشان كتاب چي څنگه معني او تفسير زده
كول ضروري دي دغه شان دا خبره هم ډيره اهميت لري چي
ددي كتاب قراءت او تلاوت دي هم د تجويد او قواعدو مطابق
اوشي. علم التجويد ډير لوئي علم او فن دے. په دي كئسي
ددي فن او علم ما هرينو ډير كار كړي دے او ډير كتابونه ئي
ليكلي دي. موجوده مختصره رساله محترم مولانا احمد علي
مرداني صيب د طالب علمانو د زده كړمے او د يادولو د پاره په
پښتو نظم كئسي تياره كړمے ده. ماشاء الله ډير په ښه انداز ئي
په دي كئسي قواعد د تجويد د شعرونو په شكل پيش كړي دي.
زما د عاده چي الله كريم دي دي مختصر مے رسالي ته قبوليت
عامه وركړي چي ټول پښتانه ورته تري مستفيد شي. آمين

محمد ابراهيم فاني

خادم العلم والطلبه بجامعة دارالعلوم حقانيه اكوره خټك

۵ محرم الحرام ۱۴۳۳ هـ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

دَ صَاحِبِ كِتَابِ یُو خُو خَبِرِی

دَ اللّٰهُ تَعَالٰی شَكَرًا وَ احْسَانًا دَمے چِی مَوْنِبَه نَبِی دَ حَضْرَتِ مُحَمَّدِ
رَسُولِ اللّٰهِ ﷺ پَه اُمَّتِ كِنِیْی پِیْدَا كِرُو اَو بِيَا نَبِی بِلِ احْسَانِ پَه مَوْنِبِ
دَا اَكِرُو چِی مَوْنِبِ لَه نَبِی پَه دُنْيَا كِنِیْی دَ دُنْيَا دَ ژَوْنَد تِیْرُو لَو دَ پَارَه یُو
عَظِیْم الشَّانِ كِتَابِ قُرْآنِ كَرِیْمِ رَا كِرُو . چِی دَ دُنْيَا اَو دَا خَرَدَ هَر یُو یُو
مَسْئَلَه دَ پَارَه كَافِی اَوْ شَافِی دَمے . دَغَه قُرْآنِ كَرِیْمِ بَانَدِی چِی
خُنْگِ پَه صَحِیْحِ لَو سَتَلُو بَانَدِی پِیْرِ اجْر و ثَوَابِ مَقْرُر دَمے . دَغَه
شَانِ كِه كِه یُو اِنْسَانِ دَغَه قُرْآنِ كَرِیْمِ غَلَطُ اَلْوَلِی دَ هَغَه اِنْسَانِ دَ پَارَه
پَه اَخْرَتِ كِنِیْی سَزَا اَوْ وَعِیْدِ هَم شَتَه . دَدَغِی سَزَا اَوْ وَعِیْدِ نَه دَبِیجِ
كِیْدُو دَ پَارَه اَوْ لَو نَبِی اجْرَدَ حَصُولِ دَ پَارَه پَه هَر دَوْرِ كِنِیْی عِلْمَاءِ اَوْ
قِرَاءِ پَه خِیْلِ خِیْلِ عَظِیْمِ زَبْر دَسْتِ مَحْنَتِ كِرِی دَمے . اَوْ دَا مَحْنَتِ بَه
تَرْقِیَا مَتَه یُورِی (اِنْشَاءُ اللّٰهِ) جَارِی وَی . چِی پَه بِنَه اَنْدَا زِ سِرَه دَ قُرْآنِ
كَرِیْمِ تَلَاوَتِ اَوْ كِرِی شِی اَوْ هَر یُو مُسْلِمَانِ پَه قُرْآنِ كَرِیْمِ كِنِیْی دَ
غَلَطُو نَه مَحْفُوظِ پَاتَه شِی . مَا هَم دَدَغِی مَقْصَدِ حَاصِلُو لَو دَ پَارَه
دَا مَخْتَصِرَه رَسَالَه دَ اللّٰهِ تَعَالٰی پَه فَضْلِ وَ كَرَمِ اَوْ تَوْفِیْقِ سِرَه تِیَارَه
كِرِی دَه . مَوْلِی كَرِیْمِ دِی نَبِی مَالَه اَوْ زَمَا وَ الدِّیْنُو ، تُولُو اُسْتَاذَانُو اَوْ
مَلِكُرُو لَرَه سَبَبِ دَ فَلَاحِ اَكْرَعُو یُو . وَ اللّٰهُ الْمُؤَفَّقُ وَ الْمَعِیْنُ . رِیْنَا تَقْبِلِ
مِنَا اِنَّكَ اَنْتَ السَّمِیْعُ الْعَلِیْمُ وَ تَبِّ عَلَیْنَا اِنَّكَ اَنْتَ التَّوَابُ الرَّحِیْمُ
وَ صَلَّى اللّٰهُ تَعَالٰی عَلٰی خَیْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدِ وَ اٰلِهِ وَ اصْحَابِهِ اَجْمَعِیْنِ .

ابوالقاسم احمد علی مردانی

یونیورسٹی روڈ خوره بانپه مردان

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اولنی لیک

پس له حمده له صلوة دا بیان
 مبتدی دپاره خدایا کبری اسان
 مهربان شوکته په ما پرودیگار
 تاسوته به وړاندې کر مه خه اشعار
 مسائل می دتجوید کرل خه راجمع
 دالله نه پری داجر ساتم طمع
 عری کبھی چي ادا کله حرفونه
 مخرجونه یاد ساته او صفتونه
 دی ته وائی دقران علم تجوید
 نه دی گران بنه دے اسان علم تجوید
 دهر هغه خائے چي تکه ادا کی پری
 په مخرج سره دنیا کبھی به یاد پری
 پنخه تول دی مخرجونه دحرفونو
 یاد ساته دغه بیان دبنیادونو
 جوف او حلق سره کره ژبه شونہ دے نور دے
 دخیشوم ورسره نوم شته دے که گور دے
 دا اصول دمخارجو تول بیان دی
 لازمی دا پیژندل په هر انسان دی

مخارج دی بُنیادونہ دَ حرونو
 خانِ خیرساتہ ددغی بُنیادونو
 پہ کوم شان او کیفیت چي حرف اداشی
 صفتونہ بہ ترې جوړ ددې دُنیاشی
 دَ علم التجوید اہمیت او حکم

ہریو حرف صحیح لوستل دی ضروری
 دا لازم دی دتجوید پہ مبتدی
 دغہ حکم دَاللّٰہ ددې کلام دے
 معززہ دے عالی او چت مقام دے
 دغہ حکم دَ حدیثِ مصطفیٰ ﷺ دے
 چي دَ دو جہان دَ پارہ نُور زنادے
 داسے وائی پہ دُنیا کُنی عالمان
 پہ تجوید سرہ بنائستہ دغہ قرآن
 لحنِ جلی او لحنِ خفی

پہ دوه قسمہ دا غلطی دَ مبتدی دی
 پہ غلطو کُنی ختہ جلی دی ختہ خفی دی
 غلطی غتہ چي وی دغہ دہ حرامہ
 پہ لحنِ جلی یا دیری دا تمامہ
 صفت پریدی چي دَ حرف کلہ بشر
 لحن جوړ بہ ترې خفی شی سراسر

دا دوه قسمه دي غلطه دهر انسان
 كله لولى چي دنيا کني خوک قران
 بچ ساته ددي غلطونه خپل وجود
 په دنيا درنه جوړ نشي چي مردود
 د علم التجويد موضوع

د قران الفاظ موضوع ده د تجويد
 ترقي غواړه درې نه دمزيد
 په تجويد سره دلوستلو تعليم

په تجويد سره قران لوستل پکاردی
 به تجويده ټول لوستونکی گناه گاردی
 په تجويد سره لوستلو کني عزت دے
 به له دغي دنيا در ذلت دے
 په تجويد سره بنائسته بکاري قران
 لکه تاج چي وي په سر ديوانسان
 د علم تجويد مقصد او غرض

بنه صحيح د حرف ادا لري مقصد
 د تجويد د دغه حکم د ابد
 بنه بنائسته به پرې حرفونه د قران شي
 چي تابع خوک د تجويد په دي جهان شي
 دا قران په دے تجويد سره بنائسته دے

ددي ژوند دپاره بنكله نمونه ده
 هر انسان په دغه علم بنائسته كيږي
 لكه گل دباغيچي ترينه جوړيږي
 دتجوید مرتبي

مرتبي دي دتجوید درم دجهان
 داسه وائي په دنيا كښي عالمان
 يو تدوير دمه، بل دمه حدربل ترتيل
 عالمانو بيان كړم دمه تفصيل
 ترتيل نوم دمه دبنه رواواطينان
 تلاوت چي كوي كله مسلمان
 حدروائي تيز لوستلو ته دنيا كښي
 بيان شوم دقاريانو په وينا كښي
 نه وي تيز او په مزه چي تلاوت
 دا تدوير دمه په دنيا كښي هر ساعت
 مرتبي دومره تجويد له په دنيا دي
 لكه څنگ چي دري نقطي دهر يو ثادي

دتجوید ارکان

لكه څنگ چي داودس فرض څلور دي
 دتجوید سره ارکان دومره په كور دي
 مخرجونه دحرفونو پيژندل دي

پیژندل دی د صفاتو او وئیل دی
 پیژندل دی د حرفونو ټول احکام
 هم عادت د بنه لوستلو کړه مدام
 د تجوید د پاره ټول دغه ارکان دی
 په ترتیب سره چي بره دا بیان دی
 د علم التجوید فائده

خوک چي لولی په تجوید سره قرآن
 دارضاده د الله غنی سبحان
 د رسول الله ﷺ رضاشته په دے کار
 شته رضاد اولیاؤ په دغی لار
 آخرت کنی ئی بدله ده نعمتونه
 ملاویری به په دغی جنتونه
 د تسمیے او تعوذ بیان

هر کله چي تلاوت کړم د قرآن
 درې صورت به یاد ساته ددې جهان
 یابه ته شروع کوم سر نه سورت
 یاد مینغ نه به کوم ته تلاوت
 یابه ستا مینغ کنی سورت نه ابتدا وی
 درې حالت به دا دلته کنی تل ستا وی
 د اول صورت نه راشه خان خبر کړه

تعوذ او تسمیہ دوارہ پہ سر کرہ
 تعوذ او تسمیہ دل تہ را غلے
 دا عمل دے د محبوب نبی ﷺ دیر بشکلے
 دویم صورت کنبی تعوذ وئیل بہتر دی
 دا کارونہ دثواب د ہر بشر دی
 تسمیہ کنبی ہر بشر لہر اختیار دے
 دثواب دا پہ کارونو کنبی یو کار دے
 دریم صورت کنبی تسمیہ ہر خائے را غلے
 خیر دار ترینہ ہر بشر دے ہر یو کلے
 دتویے دسورت حکم بل جُداد دے
 ہفہ حکم راشہ لانڈی دل تہ داد دے
 تسمیہ ئی پہ اول کنبی نشتہ نشتہ
 دا حصہ ئی پہ اول کنبی نشتہ نشتہ
 دتعوذ او تسمیہ تفصیل

کتہ سورت نہ ستاوی چرے ابتدا
 تعوذ کرہ تسمیہ سے سرہ ادا
 صورتونہ ترے جور پری تہول خلور
 وصلی کُل او فصل کُل نہ پس دی نور
 شتہ فصل اول وصلی ثانی صورت
 خلورم ئی دے الہ پہ حقیقت

په څلورو کښي چي بره ذکر دای
 درمے صورتہ په کښي دلته ټول روادی
 وصل اول بیافصل ثانی صورت
 ناروادمے دا صورت دَ تلاوت
 نور ددي نه علاوه چي درمے ادا دی
 دغه درمے وارہ هر ځائے کښي تل روادی
 دَ مخارجو بیان

دَ مخرج مثال دَ کور دمے دَ بنیاد
 بی بُنیاده کور لیدلي چا آباد
 حلق یا ژبه یا وی شونډمے دَ انسان
 دَ کوم ځائے نه ادا کیږي چي بیان
 مخرج دغي ځائے ته وائی په دُنیا
 دَ قاریانو علم او ده وینا
 مخرجونه ټول دی اوولس دَ حرفونو
 دا بیان دمے یقیني دَ کتابونو
 چي ساکن وی دَ الف سره واویا
 جوفی نوم ددي مخرج دمے په دُنیا
 دَ همزي سره چي جمع کریمے بیاها
 ادا کیږي دوی دَ حلق په انتها
 مینځ دَ حلق دمے عین او حاله په جهان

خیال ساتی ددی خبری عالمان
 غین او خاد حلق اُخر نہ ادا کی پری
 پہ لفظونو کبھی چھی کلہ بیان پری
 دَاخِر ژے سرہ لہات چھی مل شی
 قاف بہ جو پرتری دُنیا پہ ہر منزل شی
 لہرا لاندی ہری وقاف نہ کاف ادا دے
 دامخرج ددغی قاف نہ بل جُدا دے
 مینغ دژے کتہ تالو سرہ شی مل
 جیم دشین سرہ راخی پہ دی منزل
 یا حرکت لرونکی، دارنگ یا دالین
 ادا کی پری ددی خائے نہ پہ بہترین
 کتہ داژہ ددی ژامی سرہ مل شی
 جو پریہ ضاد تری دُنیا پہ ہر محفل شی
 یو دژے غارہ بل کپہ شمیرانیاب
 ثنایا رُباعی دوارہ دہر باب
 ہم اُورے دَضو ا حک شی چھی تمام
 ادا کی پری ددی خائے نہ ہری ولام
 یو دژے غارہ بل تالو کپہ برہ
 نون ددلتہ نہ ادا کپہ بنہ پہ نہرہ
 لہر دینہ چھی دَنون نہ خوک شی کلہ

را ادا بہ شی ددی خائے نہ پہ خپلہ
 کرہ دپاس غائبونو بیخ دژیے سر
 طاء، تا، دال تری ادا کی پری پہ ہر در
 ژبے سر نہ ادا کی پری ظا او ثا
 چہ شی یو دثنا یا غارہ علیا
 دا مخرج دھریو ذال دے دجھان
 داسی وائی دقران دغہ قاریان
 مینغ چہ شی دثنا یا دژیے سر
 ورتہ خیال کوہ دنیا کبھی پہ نظر
 دا دصاد اوزا د سین دے یو مخرج
 دا بنائستہ یر بہترین دے یو مخرج
 مینغ دلاندی شونہی دے مخرج دفا
 چہ شی یو دثنا یا غارہ علیا
 کلہ شونہی چہ دا دوارہ یو خائے کی پری
 واو اوباء سرہ ہر میم تری ادا کی پری
 دغٹے مخرج خیشوم دے بیان شوے
 بنائستہ دی سرہ دنیا کبھی قران شوے
 مخرجونہ دحرفونو دی داتول
 بنیادونہ دحرفونو دی داتول

★★★★★★

د خلی غائبونه

ثنا یا اوربعاى خلوړ خلوړ
 بیا انیاب او ضوا حك شته دُومره نُور
 طواحن غائبونه دولس شته په شمیر
 نواجذ خلوړ چي نه شی درنه هیر
 شل غائبونه د اضر اس شول دغه شان
 دوه دیرش خُله کښي شول غائبونه د انسان

د صفاتو بیان

د صفت معنی راغلی ده حالت
 د اید شو په معنی د کیفیت
 ټول صفات لری دوه قسمه د جهان
 لازمی او عارضی دی عالیشان
 لازمی نه جدا کیږی له حرفونو
 خیال ساته ددغي ټولو صفتونو
 عارضی صفت وی حرف کښي کله کله
 کله کله دا د حرف نه بیل شی خپله
 د اښکلا وی د حرفونو د جهان
 که دُنیا کښي ورته خیال او کږی انسان
 په دمه هر یو حرف بنائسته لکه د گل شی
 خوشبودار مشک و عنبر د هر محفل شی

خيال كوه ددغي ٿولو ٻيڻه تمام
 داسي وائي ٻه دنيا ڪنبي خاص او عام
 صفاتِ لازمه

چي د حرف سره يو ڄاڻي ٻه هر مڪان وي
 دا صفت به لازمي ددي جهان وي
 چي جدا ترينه ٻه يو مقام ڪنبي نه شي
 چي جدا ترينه ٻه يو ڪلام ڪنبي نه شي
 ورتنه وائي خاص او عام صفت لازم
 ورتنه وائي ٿول تمام صفت لازم
 ياد ڪر ٻه اولس لازمي ٿول صفتونه
 ڄنگ چي اولس دي ياد شوي مخرجونه
 لس صفات درنه هيرنه شي متضاد دي
 ضد پنڄهه د پنڄو دلته ڪنبي ٿول ياد دي
 ووه دي غير متضاده ٿول صفتونه
 دا صفات لري جدا جدا حرفونه
 د صفاتِ متضاده بيان

ٿول پنڄهه د پنڄو ضد دي متضاد
 دا صفات ٻه دي صفت سره دي ياد
 لس حرفونه مهموسه دي د جهان
 نور راغلي جهريه ٿول د قرآن

لس حرفونہ مهموسہ لری صفت
 کرہ فحٹہ شخض سرہ سگت
 جہر نوم داوچت والی اوقوت دے
 نرم والے مهموسہ کنبی ہر ساعت دے
 دریم صفت دصفتونونہ شدت دے
 داشامل زمونر پر سرہ پہ تلاوت دے
 تبول دی نولس مجھورہ پہ شمار حرفونہ
 جہر سرہ بنائستہ کیپی دالفظونہ
 دشدت معنی سختی دہ دجہان
 داسے وائی پہ دنیا کنبی عالمان
 پہ اتو حرفونو کنبی صفت شدت دے
 مجموعہ کنبی دا جدقظ بگت دے
 بل شدت تہ مخامخ صفت رخوت شتہ
 نرم والے پہ کنبی پروت پہ ہر جہت شتہ
 لکہ خنگ چپی دمنفوش شین دے شین
 دا آواز دے دنرمے بنہ بہترین
 درخوت حرفونہ شپارس دی پہ کور
 دشدت اوتوسط دی کور کنبی نور
 پنخہ تبول متوسط دی معتبر
 مجموعہ دتوسط دہ لن عمر

نة اواز پة کنبی بندی پی د انسان
 بین بین ورتہ ہم وائی پہ جہان
 پہ صفاتو کنبی پنعم دے استعلا
 ووة حرفونو کنبی راغلی پہ دنیا
 خص ضغط قظ ددی ده مجموعہ
 د حرفونو استعلاء ده دا حصہ
 ضد شپیم د استعلاء دے استفال
 تہول لری دوویشٹ حرفونہ دکمال
 د اطباق صفت نہ خان کرہ بنہ خیر
 تہول خلور لری حرفونہ پہ ہر در
 طا او ظا سرہ ملگر مے صاد او ضاد
 مطبقہ سرہ دی دا حرفونہ یاد
 د اطباق ضد انفتاح دے ہر ساعت
 تہول پنخویشٹ حرفونہ دالری صفت
 پہ اذلاق صفت کنبی شپردی تہول حرفونہ
 فر من لب کنبی دی دا صفتونہ
 دغہ تہول متضادہ صفات شول تیر
 در نہ نة شی تلاوت کنبی چہی دا ہیر
 خیال ساتھ ئی تلاوت کنبی ہر ساعت
 بنائستہ کی پی پہ دے ہر خائے تلاوت

دصفات لازمه غير متضاده بيان

لکه څنگ دفاتحے چي ووة آیات دی
 دؤمره غير متضاده له مقامات دی
 لکه څنگ چي ووة آسمانه دجهان دی
 دؤمره غير متضاده صفات بیان دی
 ټول دی ووة منفرده صفات دُنیا کښي
 دا دی غير متضاده هره وینا کښي
 پنځو حرفو کښي راغله قلقله ده
 قُطْبُ جَدُ کښي پرته دامجموعه ده
 یو صفت دے په صفاتو کښي صغیر
 ذکر کرے علماء دے په تحریر
 زاد صد سره کره جمع بل کره سین
 دصغیر حرفون نه درے دی دا حسین
 یو صفت دے دصفتون نه تکریر
 رپیل دل دژبے را کښي په تقریر
 یو صفت دتفشی شته په یقین
 دا صفت لری یو حرف هغه دے شین
 شین چي کله په دُنیا کښي ادا کیږی
 آواز خُله کښي ورسره پوره خوریږی
 ښه په نرمه ادا کیږی حرف دلین

دغہ دوه حرفونہ دی بنہ بہترین
 واونہ مخکبھی چي وی زور داپہ هر در
 زور دیا نہ مخکبھی وی چي پہ نظر
 ہلہ داصفت بہ دلته کبھی موندے شی
 ہلہ داصفت ییادلته کبھی راتلے شی
 انحراف صفت ذراء سرہ دلام دے
 چي یو بل تہ مائل کیری نو تمام دے
 یوصفت استطالت دے معتبر
 دغہ ضاد سرہ موندے شی پہ هر در
 دغہ غیر متضادہ دی صفتونہ
 چي ملگری دڈیائی دی حرفونہ
 دصفات عارضہ بیان

عارضی صفت وی حرف کبھی کلہ کلہ
 لکہ خنگ چي رانرے شی او ڈبلہ
 تہول لری دغہ صفت اتہ (8) حرفونہ
 بنائستہ کیری دقران پہ دے لفظونہ
 لام اوراء سرہ چي میم ساکن کرے نور
 نون ساکن سرہ شول دا حرفہ خلور
 دغہ رنگ دے میم اونون هر مشدد
 داتنویں دے دغہ رنگ ہم معتمد

همزه هغه چي لرونڪي مخڪڻي زوروي
 واوساڪن نه مخڪڻي پيڻ چي په يو دروي
 هريو ڄائے ڪڻي چي ڏيا نه مخڪڻي زيروي
 ڀڻه ڦاري دے چي آگاه له دے نه ڀيروي
 دَلام قاعدے

ڪه ڏ پاڪ اللہ ڏنوم نه مخڪڻي زوروي
 غت به لام ئي په لوستلو سراسروي
 د اللہ نه مخڪڻي پيڻ راشي چي ڪله
 لام ڏ پاڪ اللہ به غت وائے پخيله
 ڪه ڏ لام نه مخڪڻي زيرو راشي قرآن ڪڻي
 نري وايه دغه لام په ٽول جهان ڪڻي
 دغه دوه دي مقامات ڏ ڊڪ لوستلو
 لام ڏ پاره دي راغلي په وئيلو
 نور ڏ دوو (2) نه چي دي ڄومره مقامات
 نري لام هلته راغلي په حالات
 ڊڪ ويئلو ته تفخيم ڏ جهان وائي
 نري ڪولو ته ترقيق دغه شان وائي
 په و اللہ ڪڻي لام ڀيل راڄي هر حال
 نري لام ڏ ڀسم اللہ لري مثال

★★★★★

دراقاعدے

غت لوستلو تہ تفخیم پہ جہان وائی
 نری والی تہ ترقیق دغہ شان وائی
 غت لوستل معنی راغلی دتفخیم دہ
 دا پہ را کبھی درحمان او درحیم دہ
 نری کولو تہ ترقیق پہ دنیا وائی
 داسے دل تہ کبھی قاریان عالمان بنائی
 ارجعوا ئی دے مثال ددی جہان
 رانری ددی مثال دہ پہ بنہ شان
 رانہ مخکبھی زور او پیش کتہ پہ دنیاوی
 داساکنہ را بہ دکہ دنیاوی
 پہ هر خائے کبھی ورتہ بنہ او کرہ نظر
 د حرکت نہ ئی کرہ خان پورہ خیر
 زور او پیش کتہ وی درا دسر د پاسہ
 دالوستل بہ غت بنائستہ وی ستا د لاسہ
 داد شد سرہ راخی ہم کلہ کلہ
 بی لہ زیرہ بہ داوی هر خائے پہلہ
 داد زیر سرہ چہ راشی پہ یو در
 نری وایہ دغہ را پہ هر بشر
 راساکنہ وی ساکنہ مخکبھی بلہ

مخکڻي زير سره به داشي نري خپله
 را چي وي دِ اِماله په هر حالت کښي
 نري وايه دغه را په تلاوت کښي
 زير لرونکي داسي را په هر مقام
 چي دَ روم سره اُدي پري ښه تمام
 نري وايه دغه را په هر حالت کښي
 ياد ساته دغه بيان په تلاوت کښي
 دَميم اونون مشدد قاعده

نون او ميم لري غڼه هغه صورت کښي
 مشدد چي دواړه راشي تلاوت کښي
 دَميم ساکن اونون ساکن قاعده

لکه څنگ چي دري نقطه دَ اِ او پادي
 حالتونه ميم ساکن له دومره دادي
 دري حالته دي دَميم ساکن په شمار
 يو ادغام دے، بل اخفا او بل اظهار
 که دَميم ساکن نه وروستو وي ميم بل
 نُو مُدغم به شي دَميم سره ميم خپل
 دغڼي سره به دغه شي لوستلے
 د ادغام صورت دا هر چا دے ليکلے
 که دَميم ساکن نه وروستو راشي باء

نو پھ میم کنبی بہ غنہ وی دَ اِخفاء
 میم اوباء کہ وروستو راشی پھ یولار
 دلته کیپی پھ ہر خائے کنبی تش اظہار
 دا حالت دَنون ساکن شولو تمام
 قلب سرہ ئی معتبردی تبول احکام
 دَنون ساکن اوتنویں قاعدے

اِخفاء، قلب سرہ، اظہار، ادغام کرہ نُور
 نون ساکن لری احوال دغہ خلور
 پھ تنویں کنبی تبول جاری کرہ دایمان
 نون ساکن دَ پارہ حکم دَ جہان
 نون ساکن اوبہ تنویں کنبی شتہ اظہار
 کہ دَ حرفِ حلقی وروستوشی پھ لار
 پھ دوہ قسمہ بیان شوے ہر ادغام دے
 یو غنہ سرہ، خالی ئی بل مقام دے
 یَنْمُو تبول خلور حرفونہ دَغْنِی دی
 بی غنّی چہ لام اورا دی ورپسی دی
 بل دوہ تہکونہ جوڑ شوے دے یو کور
 حکم خلقو بیان کرے ورلہ نُور
 نون ساکن تنویں بہ میم سرہ بدل شی
 کہ دَنون نہ پس وی دانو دا بہ تل شی

قلب دے نوم ددی بیان پہ دی صورت کنبی
 چپی دنون نہ پس وی بآء پہ تلاوت کنبی
 دغہ وخت کنبی یو غنہ بلہ اخفاء ده
 دا خبرہ بیان کرے علماء ده
 پہ نون ساکن او تنوین کنبی فرق

نون ساکن لیکلے شی لکہ فَمَنْ
 تنوین نہ یشکارہ کوی بل تہ بدن
 نون ساکن وئیلے شی پہ هر حالت کنبی
 دَ هر وصل او دَ وقف پہ صورت کنبی
 دَ تنوین نون بہ شی وصل کنبی لوستلے
 دغہ وقف کنبی ہیخ چا نہ دے لیدلے
 ادغام او اظہار

لکہ خنک چپی تبول پنخہ ددین ارکان دی
 دَ ادغام دُومرہ قسمونہ پہ جہان دی
 یو مثلین دے دغہ تام پہ مقام دے
 دَ قسمونو دَ ادغام نہ یو ادغام دے
 شتہ دے قسم مُتَجَانِسِينَ یو بل
 داناقص او تام راخی پہ هر محفل
 بل تہ وائی مُتَقَارِبِينَ تمام
 کلہ کلہ داناقصہ وی ادغام

دَمَخْرَجَ صَفَاتِ سِرِّهِ دَ حَرْفِ كُفْتَارِ
 بِنَاءٍ وَاضِحَةٍ تَهْ وَثِيلِ شَيْ اِظْهَارِ
 مَدِّ اَصْلِيٍّ اَوْ مَدِّ فِرْعَوِيِّ

تَوَلَّ حَرْفُونَهُ بِنَاءً رَاخِ كَلِّ پَهْ خَيْلِ مَقْدَارِ
 وَرْتَهْ وَاثِيٍّ مَدِّ اَصْلِيٍّ پَهْ كُفْتَارِ
 دَا تَعْرِيفِ دَمِ دَمَدِّ اَصْلِيٍّ بِيَانِ
 دَا سَمِ وَاثِيٍّ پَهْ دُنْيَا كُنْبِيٍّ تَوَلَّ قَارِيَانِ
 اَصْلِيٍّ مَدِّ مَدِّ ذَاتِيٍّ سِرِّهِ يَادِي پَرِي
 كَلِّهِ كَلِّهِ پَهْ طَبْعِيٍّ هَمْ بِيَانِي پَرِي
 مَوْقُوفِ نَهْ وِي اَصْلِيٍّ مَدِّ پَهْ خَهْ سَبَبِ
 بَسِّ مَقْدَارِ دَ اَصْلِيٍّ مَدِّ لَرِي طَلْبِ
 پَهْ سَبَبِ بَا نَدِيٍّ مَوْقُوفِ چِي وِي يَوْمَدِ
 وَرْتَهْ وَاثِيٍّ دَا دَمَدِّ فِرْعَوِيِّ حُدِّ
 فِرْعَوِيِّ مَدِّ لَرِي پَهْ جَمْعِ دَوَهْ اَسْبَابِ
 دَهْمَزَمِ سِرِّهِ سَكُونِ كِرْهْ دَا عَرَابِ
 اَصْلِيٍّ هَرْ خَائِئِ هَرْ حَالَتِ كُنْبِيٍّ شَيْ لَوْ سَتَلِ
 عَارِضِيٍّ وِي كَلِّهِ كَلِّهِ غَرْخِي دَلِ
 دَمَدِّ مَتَّصِلِ اَوْ مَدِّ مَنفَصِلِ بِيَانِ

كَلِّهِ سَبَبِ دَ فِرْعَوِيِّ مَدِّ چَرْمِ هَمْزَهْ وِي
 مَتَّصِلِ، مَنفَصِلِ قَسْمِ بَهْ دَا دَوَهْ وِي

متصل مددے یاد شوے پہ واجب
منفصل تہ جائز وائی ہر طالب
دَ (ساکن اعتبار سرہ) دَ مد قسمونہ

دَ ساکن چہی مد کبھی راشی اعتبار
دوہ قسمونہ ترے جو پری پہ ہر لار
یو لازم دے بل جائز سرہ دے یاد
دَ ساکن کوردے پہ دے سرہ آباد
پنخہ قسمہ دَ لازم شتہ پہ ہر در
دوہ قسمونہ دَ جائز دی معتبر
دَ مد لازم قسمونہ

لازم مددے پہ پنخہ قسمہ کبھی بند
پیدا کی پری تلاوت کبھی پہ دے خوند
یوتہ وائی کلمی او مثقل
کلمی مخفف دے ورسرہ بل
یو حرفی مثقل مد شتہ دے لازم
بل حرفی مخفف یاد ساتھ دائم
پنخہ دے مد لازم سرہ دلین
دا پنخہ قسمہ دَ مد شول بہرین
دَ مدونو مقدارونہ

مقدار در پری حرفونہ در پہ در

توسط دے مینغ دَ طول او دَ قصر
 خپل مقدار سرہ را خکل دَ حرف وینا کنبی
 دوہ حرکتہ دی دَ قصر پہ دُنیا کنبی
 زیات را خکل دَ طول تعریف دے حقیقت
 شپہ حرکتہ ئی مقدار دے ہر ساعت
 پہ اصلی مد کنبی را غلے تل قصر دے
 توسط پہ متصل کنبی معتبر دے
 منفصل کنبی توسط شتہ دَ جہان
 لکہ خنگ چہ طول لازم کنبی دے بیان
 پہ وقفی مد، عارضی کنبی طول بہتر دے
 توسط سرہ جائز پہ کنبی قصر دے
 دَ ہمزے قاعدے

لکہ خنگ چہ دوہ نقطہ دَ ہر یوتا دی
 دَ ہمزہ دُومرہ قسمونہ تل ادا دی
 نہ پتہیری ہر ساعت چہ شی لوستلے
 قطعہ دغہ پہ نوم شی رابللے
 پہ شروع کنبی وصلیہ ہمزہ لوستے شی
 مینغ کنبی دغہ پہ وینا را غر خیدے شی
 دَ اسمونو پہ شروع کنبی الف لام
 وصلیہ ہمزہ لری دغہ مقام

زور لرونڪے دا همزه په هر مقام وی
 رنگ په رنگ دا مثالونو کښي مدام وی
 که دریم حرف دَ فعل پیش لری دُنیا کښي
 پیش په سربه دا همزه شی په وینا کښي
 که دریم حرف دَ تکی زیر لری یا زور
 زیر لری به دا همزه په دغی در
 اِسْمٌ، اِیْنٌ، اِبْنَةٌ دَ هر یو لار
 وصلیه همزه لری زیر په گفتار
 ورسره شته رنگ په رنگ نور مثالونه
 دَ همزه وصلیه دای حالتونه
 که همزه دَ فعل وی په ابتدا کښي
 دا قطعی دَ زور سره ده په دُنیا کښي
 یو صیغه دَ مضارع متکلم ده
 دا واحد صیغه قطعی ده او دائم ده
 همزه توله قطعیه دی هر خائے نورے
 وصلیه نه علاوه چي داشوے تیرے
 پنځه فعله که موجود وی په یو دار
 په دریم حرف ورسره پیش وی په گفتار
 دَ کسرے نه به همزه دا محروم نه وی
 همزه دلته وصلیه به مضموم نه وی

اِسُوَا اِيتُوَا اِقْضُوَا درمے شول دغہ شان
اِبْنُوَا اِتْقُوَا دوه نوردي دَجْهَان

حروفِ مدہ

واونہ کلہ چي پيش راشي مقدم
زير ديانہ مخکشي وي چي هغه دم
دالف نہ مخکشي زور چي په جهان شي
دغہ درمے وارہ ساکن چي دغہ شان شي
پہ مدہ حروف سرہ دغہ ياديري
کتا بونو کشي زمونرہ بيانيري
ولا زور اوزيردي شمار ہم په مدہ کشي
ولا پيش دلته راغله هر حصہ کشي
دغہ درمے وارولہ حکم مقدم دے
دا بيان دهر بيان نہ پيراهم دے

حروفِ لين

واواويانہ مخکشي کلہ چي وي زور
دغہ دوارہ ہم ساکن چي کپري په سر
ورتہ وائي دوه حرفونہ تول دلين
اداشوي بنه په نرمہ بهترين

دوقف بيان

ساہ کة اخلے دادے وقف شريعت کشي

اُدریدل دی دَ قرآن پڙه تلاوت کڻی
 اُدریدل غواری انسان کله ناکله
 بندوی هغه قرآن کله ناکله
 یو پڙه خپل اختیار سره انسان اُدریږي
 بل هغه چي تلاوت ورتنه گرانپږي
 نور کولے هغه نشي تلاوت
 نومجبوره دے ساه اخلی دا ساعت
 اول وقف اختیاری ددي جه انسان دے
 چي پخپله دَ انسان ختم بیان دے
 بل پڙه اضطراری یاد دے در پڙه در
 مجبوراً کوی دا وقف هر بشر
 که معنی پږي نه بدلیږي تلاوت کڻي
 دغه دواړه دی روا پڙه شریعت کڻي
 پڙه معنی باندې نظر چي دَ انسان وی
 علاماتو ته ئي خیال چي دَ قرآن وی
 دا پڙه وقف اختیاری سره یاد پږي
 کتابونو کڻي پڙه دې نوم بیان پږي
 ساه شی لنډه نور لوستل چي پڙه چاگران شی
 گران چي ده له تلاوت ددي قرآن شی
 وقف دے اضطراری پڙه دې صورت کڻي

خیال کوہ ددغی دوارو تلاوت کنبی

دوقف قسمونه

تبول پنخه قسمه دوقف دی بیان
 داسے وائی پہ دنیا کنبی عالمان
 یولازم دے بل مطلق پہ هر مقام دے
 دغه وقف پہ قرآن کنبی خاص او عام دے
 جائز هم شته مجوز پہ تلاوت کنبی
 مَرخص پنخم راغلی دے صورت کنبی
 دا پنخه قسمه دوقف دی راغلی
 ادا کی پری ایاتونہ پہ دی بشکلی
 ضروری اولازم وقف دے پہه میم
 ادریدل دی رواشی پیه زاجیم
 ادریدل دی هم پہ طاباندی راغلی
 ادا کی پری ایاتونہ پہ دے بشکلی
 دائره وقف دپاره خائے پہ خائے ده
 دغه نخه دایت دجدائے ده
 قف سره پہ هر مقام بانندی ادریره
 بلے ساه سره بیامخ کنبی روانیره
 دا بهتردی دقرآن پہ تلاوت کنبی
 داسے وائی عالمان پہ دے صورت کنبی

وقف النبی (ﷺ) دے راغلیے پہ قرآن کنبی
 دغہ خائے دُدریدو دے پہ جہان کنبی
 دلته وقف دُنیا نو سردار (ﷺ) کرے
 وقف دلته کنبی نیکانو بار بار کرے
 قاف چي کله وی یواخے پہ قرآن کنبی
 وقف دلته بعض گنری پہ دې جہان کنبی
 دَسکتے شتہ پہ قرآن کنبی علامت
 بند وُل دی پہ دے سرہ تلاوت
 ساہ چي ماتہ درنہ نشی پہ جہان
 لِر ساعت نہ پس جاری کرہ خپل بیان
 دا تعریف دَهر سکتے دے پہ جہان
 داسے وائی پہ دُنیا کنبی عالمان
 وقفہ ہم وائی سکتے پہ قرآن کنبی
 خیال ساتھ ددغي هر خائے هر بیان کنبی
 صل بہ کله کله ستاشی پہ نظر
 اُدریدل نہ اُدریدل دی برابر
 لامطلب لری چي نشتہ اُدریدل
 تلاوت جاری ساتھ دلته کنبی خپل
 پہ محل دَوقف اُدی پرہ صحیح
 تام کافی حسن شتہ وقف ہم قبیح

کتہٴ خوک اُوکری اعتبار دَ کیفیت
 تہول خلور قسمہ بہ جور شی داساعت
 یو ابدال دے بل دے روم سرہ اسکان
 دَ اشمام سرہ شتہ وقف دغہ شان
 دَالُہ فضل و کرم سرہ کتاب
 ختم شولو ضروری ترینہ ہریاب
 پہ آخر کبھی بیاسلام پہ محمد ﷺ
 داسحر سرہ ماہنام پہ محمد ﷺ
 ورسرہ درود زہٴ وایم پہ نبی ﷺ
 چہی بُنیاد دے پہ دُنیا دَ ہر ولی
 ورسرہ ئی شہٴ پہ ال تل سلامونہ
 پہ بنائست ئی پہ جمال تل سلامونہ
 بیاسلام دے پہ اصحاب دَ محمد ﷺ
 داسلام دے پہ ہریاب دَ محمد وی
 زہٴ پہ سرہ ختم وومہ خپل کتاب
 رتہ کپہ رانہ قبول پکبھی ہریاب
 تمت بفضل اللہ تعالیٰ وبتوفیقہ رنا تقبل منا انک انت السميع العليم . وتب علينا
 انک انت التواب الرحيم . والحمد لله تعالیٰ علی ذالک . وصلى الله تعالى علی خیر
 خلقه محمد وآله واصحابہ اجمعین .

جمعة المبارک 11 رمضان المبارک ... ستمبر 2008

دَعْلَم تجوید پہ موضوع یو منفرد کتاب

گلدستہ دَ تجوید

تصنیف

احمد علی مردانی

فاضل جامعۃ العلوم الاسلامیہ علامہ بنوری تاون کراچی

خورونکے

اسلامی ادبی تولنہ

یونیورسٹی روڈ مردان 0312-9818511

گلدستہ دَ تجوید
منظوم

تصنیف

احمد علی مردانی

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**